

Előfizetési árak:
 A lap havonta 3 kor., félévre 4 kor.,
 a negyedik levél 2 korona.
 Egy évi szám ára 16 fillér.
 Hirdetési és mások által árak szerint.
 A lap megjelenik minden oad
 törtétkön.
 Főszerkesztő:
BRANKOVICS GYÖRGY.

KÖZÉRDEK

Szerkesztőség: Deák-u. 8.
 ha a lap szellemi részét illető
 közlemények küldendők.
 Hirdetők vissza nem adatnak.
 Klóúchivatal: Isván-utca 9.
 ha a lap anyagi részét illető közle-
 mények az előfizetési penzek küldendők.
 Kiadótulajdonos:
FUCHS ANTAL.

PESTMEGYE SZABADELVÜ KÖZÖNSÉGÉNEK HETILAPJA.

Másik öszinte szó az újpesti Conservatorium ügyében.

(Válasz a hasonló című cikkre, mely a lap f. évi november 7-iki 45. számában jelent meg.)

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Mint hogy a fenthivatkozott cikk határozottan személyemmel elég jóakarattal, az intézmény tényleges igazgatójával már keresőbb jóakarattal foglalkozik, első sorban önmagammal és az igazgatónkkal szemben, — de másodsorban az egyesülettel szemben is mulasztatlan kötelességemnek tartom általunk igen tisztelt szerkesztő urnak fent jelzett fejtegetéseire válaszolni és bizvást reményelem, hogy éppen abból a hangzattott érdeklődésből kifolyólag, de igazságosságánál fogva is, szíves lesz a következőkben mondandóimat becses lapjában felvenni.

Mint hogy sajnós, de való, hogy én nem rendelkezem oly fényes retorikával mint elősmerten Brankovics ur, engedtesék meg nekem, hogy a cikkében felsorolt körülményeket, illetőleg vádakát sorra vegyem s azokat inkább kérdőpontoknak tekintve, adjam meg rájuk válaszomat.

Első sorban bevezetésül azt mondja, hogy „a Conservatorium se nem beszél, se nem beszélhet magáról.”

Nos hát úgy vélem, hogy mint iskola, eléggel beszélt, midőn az elmúlt tanítási év végén kiadott értesítőben elég behatóan és részletesen számot adott múlt évi működéséről és a folyó tanítási év beköszöntével, ha nem is óriási és szecessziós, de elég nagy és elég olvasható plakatumokon, melyek az illető igazgatók szíves engedelmével az iskolákban is kifüggesztettek, a zenetanítás megkezdése stb. a p. t. közönségnek tudomására adatott. Ezt semmiféle komoly intézmény és intézet másképpen nem teszi.

Az újpesti Conservatoriumot azonban egyesület tartja fenn, első sorban ennek működése alapszabályszerűen történik, az alapszabályoknak megfelelően az igazgatóválasztmányt az elnök mindenkor kellő időben összehívta és az azon megjelent választmányi tagok kielégítő tudomást szerezhettek a Conservatorium ügyeinek állásáról.

Mélyen tisztelt szerkesztő ur továbbá így szól: „mindenkinek jogos kívánsága, hogy ne maradjon (t. i. a Conservatorium) örökké júnak, hanem évről-évre jobb legyen”. Engedje meg kijelentem, hogy ez az óhajítás lelkesítő és ösztönző elejétől kezdve a jelenleg s eddig működő vezetőséget is. Minden tanító-intézmény önmagában és önmagából csak fokozatosan fejlődhetik, így látjuk ezt a mindennapi szükségletet képező és kötelező alsóbb-, közép- és felsőbb iskoláknál is. A zeneoktatás nem kötelező s nem is mindennapi szükséglet s az oka annak, hogy a hazai összes zeneiskolák, sőt a budapesti zenede is, első fejlődésük korszakában folytonos ingadozásnak tanúságát mutatják, mindaddig, míg a közönség hozzászokott, hasznát és előnyeit belátta. Az újpesti Conservatorium igazgatása több fázison ment keresztül, a melyek mind arra a tanulságra vezettek, hogy ez intézet vezetésére nem csupán képesítetttség, hanem inkább zenei szak-

képzettség, alapos zenei tudás és — amit én részemről egyenlő fontosságúnak tartok, — egyszersmint az igazgatásra való rátermettség is, nélkülözhetetlenek kellék.

A Conservatoriumnak fennállása első öt évében egymásután három actív igazgatója volt, mert Erkel Gyula igazgatói minősége a valóságban mindig csak tiszteletbeli volt. A három actív igazgató közül az első az egész országban jó hírnévnek örvendő zenei tehetség és író, az utána következő kettő pedig képesített zenetanár volt. És mégis minő tapasztalatokat tettünk? Azt, hogy a szülők általánosan ezt panaszták: „a Conservatoriumban nincsen rend.” Nagy szó! Mert ha valahol, akkor az iskolában a rend elkerülhetetlenül szükséges. Rend nélkül sem a tanításban, sem a tanulásban, sem az iskola administrációjában eredményes sikerre számítani nem lehet.

Öt évi fáradozás után ismét ott voltunk, a hol az első évben. Kerestünk — de már tapasztalatokkal gazdagabban — megfelelő actív igazgatót.

Végresok keresés után sikerült Seymann urat megnyerni ez állás elvállalására. Mióta ő vezeti a zeneiskolát, lassanként meghonosodott a rend, megszokták a p. t. szülők a Conservatoriumot is komoly iskolának tekinteni, a növendékek rendszeren járnak, a tanítás rendszeren megy végbe. Hát a zenetanítás terén milyenek az állapotok? Seymann igazgatása kezdetével lett a heti 2 órai tanítás heti 3 órára kibővíve, az ő javaslatára lón felkérve és megnyerve Erkel Gyula tiszteletbeli főigazgatóul, a kinek közbenjárására az intézet részére oly tanérek szerződtek, kik kitűnök mind a tanítás, mind pedig a zenei képzettség, zenei tudás tekintetében: mind e mellett még soha sem, a főigazgató ur sem, a tanárok egyike sem emelt kifogást az igazgatónak hasonló minősége, tehát zenei képzettsége és tudása ellen. Seymann honosítja meg a zeneművelés legklasszikusabb irányát: a kamarazene, a tenor és alt-hangok hiánya miatt elmaradt vegyes kar helyébe. Seymann javaslatára a választmány oly tantervet állapított meg, a mely a nemzeti zenedéével azonos: ő kezdte meg a tulajdonképen való zeneelméletnek, az összhangzatnak a tanítását, a mely három osztályra fejlődött ki, mióta ő azt előadja és ámbár három év óta Erkel Gyula főigazgató ur a Conservatorium évi vizsgálatán jelen van s azokat figyelemmel kíséri. Seymann képzettségét és működését illetőleg nemcsak kifogást nem emelt, sőt igen elismerőleg nyilatkozott.

Ime, a hál' Istennek leküzdött régi állapotok, melyek a képesítettkezze alatt léteztek a képesítéssel nem bíró, de igen is nagy képzettséggel és tudással bíró jelenlegi igazgató működése által szánálva lettek s az intézmény annyira consolidálódott, hogy növendékeinek száma már eddig is, ez idén ismét a 70-et tullepte, jeléül a bizalomnak, melylyel a szülők viselkednek már eddig is az egyesület zeneiskolájában tapasztalt helyes zenei oktatás iránt. Hogy ezek után s arra is tekintettel, hogy 9 növendék élvez tandíjmentességet, — mennyire érdemi ez

iskola a község részéről adományozott segélyt, arra a helyes érzékkel és igazságos bírálattal rendelkezők könnyen megadhatják a feleletet. Én részemről úgy vélekedem, hogy a község e segélyt nem nekünk ad personam nyújtja, hanem jól felfogott kötelességének érzetéből kifolyólag, erkölcsi és ethikai reputációjának a megóvására és emelésére hozza ezt az aránylag esekély áldozatot, mert kétségtelen, hogy Ujpest községnek jelentősége minden intelligens ember szeme előtt nem esekély mérvben nyer az által, hogy van olyan színvonalon álló Conservatoriuma, a melyben nemesak jól, de olesón is taníthatja gyermekét és e mellett megkímélheti a városba való beutazgatás veszedelmétől és kellemetlenségeitől.

S most tessék még megengedni, hogy Ujpest intelligenciájának érdeklődésére s illetve annak felköltésére vonatkozólag mondjak néhány szót. Az egyesületi működés mikéntjét az alapszabályok határozzák meg; ezek szerint az egyesület főcélja a zeneiskola, Conservatorium fentartása, a mit a a rendes tagok által fizetett tagdíjakból és egyelőre a község segélyéből teljesít: hogy a esekély havi 1 kor. tagdíjjal szemben mégis nyujtassék ellenérték is, de meg a zene megkedveltetésére az egyesület tagjai részére évente legalább 4 u. n. házi hangversenyt rendez, ennek a kötelezettségnek az egyesület vezetősége mindenkor lelkiismeretesen megfelelt; a házi hangversenyek műsorából mindenki, a ki valóban ért a zenéhez, megítélhette azoknak színvonalát és megítélhette azt is, hogy milyen volt az azelőtt s milyenné emelkedett a Seymann igazgatása óta.

A nem tagok, vagyis az egyesületen kívül maradó közönséggel szemben, az egyesület, a mennyire csak anyagi viszonyai engedték, nagyobb szabásu, mondhatnám élite hangversenyeket is rendezett kiváló programokkal és rendezett kamara-estélyeket: már pedig a kamarazene a zene legelőkelőbb, legmagasabb neme. A táncszal egybekötött hangversenyeknek akadt még közönsége, de a kamara-estéken, a melegen érdeklődő közönség 4 széksorban hemzsegett az egyesület elég kicsiny termében. Ennek tisztelt szerkesztő Ur, nem a tekintély hiánya be- és kifelé az oka, hanem az, hogy még nagyon kevesen vannak, a kik a jó zene és a Conservatorium iránt valóban érdeklődnek. Hát egy Erkel Gyula, a kinek a megkérdezése nélkül Seymann semmiféle fontosabb lépést nem tesz és tanácsát minden ily dologban kikéri, — nem elég tekintély úgy be- mint kifelé? Hát a főigazgató ur ehhez valjon mit szól? Hogy Erkel Gyulát főigazgatóul megnyertük, ez tán valami keveset mégis arra mutat, hogy már akkor is volt kifelé tekintély és ha ez nem lett volna, akkor Zichy Géza gróf aligha fogadta volna el a védnökséget, a mit másrészt, — ha már kényszeritene a szerénységére, — állítom, hogy csakis a saját személyes fáradozásomnak köszönhet az egyet, épp úgy mint az Ó Nagyméltóságától érkezett adományt is. A ki ezt nem akarná hinni, bátran forduljon a legilletékesebb helyre kérdésével.

Őszintén megvallom, ha képzelhettem volna, hogy az ügybuzgóságot letagadni találkozik valaki, — sok idő — és anyagi áldozattól tartózkodtam volna, a mi a választmányi üléseket rendszeren látogató s az egyet beléletét közelből ismerő tagok előtt nem titok; persze azok, a kik állandóan távol maradtak, de azért nagy garral hangoztatják a meleg érdeklődésüket, — azokról tájékozva nem lehetnek, mert elvem, hogy ilyen komoly intézményhez nem illik a sippal-dobbal való lármá. Tagoknak rábeszélés által toborzása, tapasztalásom szerint, — felette háládatlan dolog; 2—3 hónapig rendszeren fizetik az 1 koronát, aztán beleunnak s még a *notórius tehetősök, sőt gazdagok* között is akad, a ki *5-ször is elutasítja a díjbeszédöt, 6-todszor kidobással fenyegeti s elvégre sem fizeti azt a veá nézve alamizsnát*: de a Conservatoriumra nézve sok kiesi sokra megy; így tesznek azok, a kiknek ez irányban jó példával kellene elől járni, ez az a fennen hangoztatott meleg érdeklődés. Ilyen hangulatoknak elenyészésére új nemzedék nevelkedése kell és nem egy — *de 5 évtized* esőndes önmagából fejlődő, de ezéltudatos működés útján s *esabis* szakképzett, alapos tudású, a zenén teljes lélekkel esüngő egyén vezetése mellett, a mely tulajdonokkal a *képesítettség* éppen nem szükségképen függ össze. Zichy Géza grófnak, Gobbi Alajosnak elegendő volt a vonósnegyes előadást hallani, hogy megítéljék Seymann ur *qualitását* és a helyére való rátermettséget s egy külföldről érkezett éppen jelen volt alapos zenesz is legmelegebb elismerésének adott kifejezést; ilyenre azok a képesítettséggel bíró urak, *kik annak előtte voltak az intézet élén nem igen szolgáltak rá*.

De megboesáson a mélyen tisztelt szerkesztő Ur, hogy még egy rövid, kis megjegyzést tegyek.

Minél többször olvastam a cikket, annál kevésbbé tudom magamtól elüzni azt a gondolatot, a mit így vélek kifejezni: „A hang a Jákobé, — de a test, a kéz az Ezsaué”. — A Brankovics György arany tolla mögött egyéb settenkedik. Talán az nem tetszik valakinek, hogy Seymann képesítettséggel nélkül is *tudja* megítélni a tanítás milyenségét és a tanításban való lelkiismeretességet és pontosságát illető követeléséből egy jöttányit sem enged? tán „*hinc illae lacrimae*”? Vagy pedig valaki tán sokkalja azt a 200 frtnyi szegényes honorariumot, a melyért *naponta* legkevesebb 2 órát az igazgatói teendők lebonyolítására szentel? Lássuk csak: annak előtte a tandíjak beszédését egy kisasszony végezte, megszavazott a választmány ezért évi *egyszáz* frtot; ezt most az igazgató teljesíti, de ő legalább négy jelenleg 5 haladotabb növendékét is tanít, ha ezért külön tanárt kellene alkalmazni, mert a másiknak a teljes növendékszáma megvan, — kellene a minimalis havi 15 frtot fizetni, a mi évi *150 frt*; a képesítettséggel ugyan nem, de képzettséggel igen is bíró igazgató zeneelméletet és összhangzattant is tanít immár 3 osztályban, ezért is külön tanárnak minimalis *150 frtot* kellene fizetni; ime e négy tétel együtt 600 frtot tesz ki, a mennyi ugyanis az igazgató honorariuma, tehát a felsorolt ügyeknek pontos és lelkiismeretes, odaadó ellátása mellett a nem csekély időt és fáradságot igénylő igazgatói teendők ellátására nem több mint szerény 200 frt jut.

No hát *emül olesóbban* a felsorolt teendőket elvégezni csak olyan egyén vállalkozhatik, a ki, ha van is képesítettsége, de képzettségben és zenei tudásban vajmi szegény; és naponta több időt a Conservatoriumban eltölteni vagy csak olyan *úr* fogna, a kinek *azért* van annyi *agyonütni* való ideje, mert minden

képesítettsége mellett még semmi és senki és már előre elhatározott turpisságos tartalékgondolatokkal megy bele a dologba. Befejezésül legyen megengedve, hogy megköszönjem az u. n. közfigyelemnek a *közgyűlésre* való odairányítását. Ime az alapszabályok feltétlen módot nyújtanak arra, hogy az egyesület rendes és alapító tagjai olyan elnököt válasszanak és állítsanak az egyesület élére, a kiben több a buzgalom, több a jóakarát; s olyan választmányt állítsanak ez elnök mellé, a melynek tagjai nem abban látják egy zeneiskola fejlődésének biztos alapját s ki- és befelé való tekintélyének biztos zálogát, hogy az intézetnek kitünő *lelkiismeretes és pontos* tanerői legyenek, hanem az igazgató diplomájának papirosában és festékében; az ilyen nézetű választmány, minthogy az ő tiszte és hatásköre az igazgató megválasztása — állíthat majd *képesített* igazgatót. Hogy a támadó cikk forrása után kutattunk, igen természetes, mert tudjuk, hogy vannak jóbarátaink, de vannak ellenségeink is; a publicisztika nem minden ügynek ismerheti a belső lényegét, hanem egyes egyének nyilatkozatai által is indítatva érezheti magát arra, hogy publicisztikai kötelességéből és az ügy iránt való érdeklődésénél fogva cikket írjon a dologról; ez nem inspiráció — sem a névnek odakölesőnzése; ebből a nézetből indulok ki, midőn fentebb mondom, hogy a hang a Jákobé, de a kéz az Ezsaué.

Ezen cikkemnek, mely a Conservatorium ügyeinek megvilágítására *alig ha volt* felesleges, szíves közléseért úgy az ügy érdekében, valamint saját nevemben is meleg köszönetemet kifejezve, maradtam mindenkor kiváló tisztelettel híve:

Dr. Nádaszky Béla.

Válasz a másik őszinte szóra.

Tisztelt Elnök Ur!

Midőn lapunk élén közölt válaszát elolvastuk, egyszerre lángoszlopként emelkedtek ki emlékező tehetségünk homályából egy jeles orosz írónak Maxim Gorkij-nak a következő szavai: . . . „az emberek többségében a derekasságnak és erénynek valami ünnepnap, mesterként színe van mindig. Kiváló tulajdonságaikat nem magukban hordják, hanem magukon, hogy mutogassák az embereknek és hogy egymás előtt kérkedjenek vele!“. . .

Nos, az újpesti Conservatoriumnak, elnök urnak és a Conservatorium igazgatójának nincs szüksége kérdésre s nem volt szüksége a lapunk élén közölt terjengős, az elődöket lerántó s a saját derekasságukat s erényeiket felsoroló válasz megírására, mert hiszen mi egy szóval se vontuk első cikkünkben kétségbe az újpesti Conservatoriumnak, elnök urnak s a Conservatorium igazgatójának a kiváló tulajdonságait, mi az intézet érdekében csak azt kívántuk, hogy az „Újpesti zeneművelő egyesület“ vezetősége az eddiginél *nagyobb* ügybuzgóságot fejtsen ki, hogy az újpesti Conservatoriumot *nagyobb* művészi színvonalra emelje az által, hogy igazgatója nemcsak zenei tudásával, hanem arra való képesítésével is művészi tekintélyt kölcsönözzön az intézetnek.

A *nagy* ügybuzgóságot, a *nagy* művészi színvonalat, a *nagy* zenei tudást tehát nem tagadtuk meg se a vezetőkötől, se az intézettől; az által pedig, hogy e nagyfontosságú kulturális intézet érdekében *mindenből nagyobb* kívántunk, az egyéni hiuságon kívül senki meg nem sértődhetett. Az egyéni hiu-

ságot azonban ott, ahol kulturális intézetek jövőjéről, felvirágzásáról van szó, tekintetbe vennünk nem szabad.

A megsértődött egyéni hiuság juttatja eszünkbe, hogy hasonló esetünk volt az újpesti Polgári Körrel, illetőleg Kaszinóval annak idejében, a midőn vezetőségétől szintén nagyobb ügybuzgóságot és irányváltoztatást kívántunk csak azért, hogy a Polgári Kör, illetőleg Kaszinó tönkre ne menjen. A körnek, illetőleg Kaszinónak akkori vezetői szintén sértve érezték magukat, duzzogtak, tüntetést rendeztek maguk mellett, igaztalan és indokolatlan támadásról, ócsárlásról, méltatlan meghurezolásról beszéltek egy szintén helyi lapban s maradt minden — a régiben. A következménye pedig a dolognak az, hogy a tények igazat adtak nekünk, a Polgári Kaszinóba már a gróf Károlyi 30.000 koronája se volt képes életet lehelni s még a váóban tevékeny és ügybuzgó Benkovics Imre is csak a kényszerűségnek engedve, de minden erkölcsi és anyagi felelősség nélkül fogadta el a legközelebbi közgyűlésig az elnökséget.

Ettől a sorstól óhajjuk me óvni a Conservatoriumot akkor, a midőn azt kívánjuk, hogy „ne maradjon örökké jónak, hanem hogy évről-évre jobb legyen!“

Hát meghurezolás ez? Hát ócsárlás, méltatlan támadás ez? Hiszen aki nem halad, az el marad! Hiszen elnök ur is azt írja válaszában, hogy „ez az óhajítás lelkesítő és ösztönző elejétől kezdve a jelenleg és eddig működő vezetőséget“ csak hogy a lelkesedésnek nem szabad a „plakátumokkal“ s az „értesítőkkal“ kimerülnie; az ösztönzött működésnek nem szabad az alapszabályok holt betűjével megelégedni, hanem életet kell mindenbe lehelni; végre kell az alapszabályok értelmében a választmány által hozott határozatokat hajtani s mindenek előtt biztosítani kell anyagiilag az intézet fenálhatását és fejlődését, ez pedig, a mint elnök ur maga is bevallja, nincs biztosítva, s a zeneiskolát *egyelőre* csak a tagdíjakból s a közseg segélyéből fedezik. Meddig tart még az *egyelőre*? 5 évtizedig? Mi történik akkor, ha a tagok nemcsak a díjbeszédöt dobják ki, hanem ki is lépnek az egyesületből?

Hogy a tagok szerzése nem kellemes dolog, azt elhisszük, de a valódi lelkesedésnek a kellemetlenségeken túl kell magát tennie. S ha tényleg tul teszi magát, s ha kitalálja a helyes módját, még főpapjaink s főuraink közt is fog alapító tagokat találni, még az állam segélyét is ki tudja eszközölni.

Minderre pedig tessék elhinni *nem csupán* zenei szakképzettség, az igazgatásra való rátermettség, hanem *művészi képesítés* s *nagyobb ügybuzgóság* is nélkülözhetetlen kellék. Erzi ezt maga a Conservatorium tisztelt igazgatója is, aki, — ha jól értesültünk — már cikkünk megírása előtt eltökélte magában, hogy ezt a „képesítettséget“ megszerzi, s már ez is azt bizonyítja, hogy annak a „diplomának papirosában és festékében“ mégis nagy érték rejlik. Amint hogy rejlik is, mert diploma nélkül, bármily kitünő állapotbanzó lett légyen is elnök ur, tanári széket nem nyert volna s azután nemcsak ambicióból, nemcsak a Conservatorium művészi tekintélyének az érdekében, hanem magáért az igazgatói fizetésért is érdemes diplomával birni. Akár hogy csúri-csavarja ugyan is a dol-

dot t. elnök ur, az újpesti Conservatorium igazgatójának nem 200 hanem 600 frt a fizetése. Ez pedig nem megvetendő összeg különösen akkor, ha tekintetbe vesszük, hogy az igazgató ur naponként csak 2 órát (d. u. 4—6-ig) és így *helenkint* csak 12 órát tölt az intézetben. Igaz hogy ebből a 12 órából — az órarend szerint 9 órát tanításra fordít, de az igazgatásra így *helenkint* csak 3 óra jut s ez a *heli* 3 óra — ha elfogadjuk elnök urnak azt a magyarázatát, hogy az igazgatónak a tanításért 300 forint jár — jól meg van évi 300 frttal fizetve.

Ezt nem lehet *olesóságnak* mondani, ezért a 300 illetőleg 600 forintért a *semmi* és *senki* pályázni sem merne, de nagyon sok képesített *valami* és *valaki* szívesen pályáznék.

Felpanaszolja elnök ur, hogy Újpest közönsége a kitűnő kamara-estélyek iránt nem érdeklődik s hogy az egyesület elég kicsiny termében alig foglal el 4 sor széket. Ennek oka, tessék elhinni nem abban rejlik, hogy nagyon kevesen érdeklődnek a jó zene és Conservatorium iránt, hanem inkább abban, hogy a Conservatorium vezetősége csak a zeneegyesület tagjait hívja meg az estélyekre és főképen abban, hogy az egyesület helyisége kellemetlenül kicsiny és a petroleumlámpáktól sokszor bűzös is a nagyszámu és előkelő közönség számára. Tessék kamara-estélyekre minden művelt családot meghívni, tessék a kamara-estélyeket oly helyiségben tartani, ahol a tartózkodás nem kellemetlen, ahol a kamarazene művészi előadása teljesen érvényesülhet, ahol azt mindenki kényelmesen élvezheti: majd meglátja elnök ur, hogy milyen sokan vannak Újpesten, akik *valóban* értenek a zenéhez s akik érdeklődnek a Conservatorium iránt. Persze, erre is buzdítani, lelkesíteni kell tudni, a plakátok iskolai értesítők s alapszabályok keretén kívül, a közönséget.

Őszintén vallja elnök ur, hogy „ha képzelhettem volna, hogy az ügybuzgóságomat letagadni találkozik valaki, sok idő és anyagi áldozattól tartózkodtam volna“.

De hát én uram istenem, ki akarta azt letagadni? Ki kényszerítette szerénytelességre és arra, hogy Corriolanusként kiáltson fel:

„Nézd uram, sebeim,
A hont szolgálva kaptam, a midőn
Testvéreid közül sok ordított
S futott saját dobunktól“.

Mi egyszóval se tagadtuk ügybuzgóságát, áldozatait, mi csak az *eddiginél nagyobb ügybuzgóságot* s idő-áldozatot kértünk. Ehez pedig talán semmiféle Ezsaunak a teste és keze nem szükséges, ehez tökéletesen elég Jakob maga, aki hálás köszönetet mond „az arany toll“ jelzőért, de az intézet iránti jóakarataból kifolyólag kijelenti, hogy itt nem arról van szó kinek van fényesebb retorikája, hanem az igazságról!

Az igazság pedig az, hogy az újpesti Conservatoriumnak, tízévi fenállás után, a jövőjét, a tovább fejlődését, anyagilag és szellemileg az eddiginél nagyobb ügybuzgósággal és az eddiginél magasabb művészi színvonallal biztosítani kell!

Ha ezzel a nélkülözhetetlen nagyobb ügybuzgósággal, ezzel a magasabb művészi színvonallal a mostani vezetőség fogja az intézetet boldogítani, biztosítani és felvirágoztatni: mi fogunk annak a legőszintebben örülni.

Blankovics György.

Tanítók közgyűlése — Újpesten.

A pest-pilis-solt-kiskunvármegyei „Általános Tanító-Egyesület“ újpesti járásköre f. é. november hó 16-án Újpesten tartotta meg az évi őszi rendes közgyűlését.

Az egyesület, illetőleg járáskör tagjai közül 80-an jelentek meg ez alkalommal a Lőrincz-utcai elemi iskola tornatermében, a hol az őszinte szeretetnek és tiszteletnek jeleivel fogadták Tóth József kir. tanfelügyelőt, a vármegyei tanítók „atyját“, a ki a közvetlen érintkezésnek egyetlenegy alkalmát sem szokta elmulasztani.

A közgyűlést Földes Károly, a járáskör elnöke, rövid, magvas beszéddel nyitotta meg. Üdvözölte a közgyűlésen megjelent tagokat, vendégeket, Tóth József tanfelügyelőt s a helybeli sajtó képviselőjét: *Blankovics* György lapszerkesztőt; azután kitérőre, összetartásra s munkálkodásra buzdította az egyesület és a járáskör tagjait, kiket az új gondnoksági utasítás s az új alapszabályok az eddiginél mélyrehatóbb munkakörrel ruházott föl.

Az elnök üdvözlétére Tóth József kir. tanfelügyelő válaszolt melegen s áldást kért Istentől a járáskör működésére.

Paulini Károly járásköri jegyző ezután felolvasta a tavaszi közgyűlésnek jegyzőkönyvét, mely jóváhagyatott.

Ekkor a megbetegedett Schiffer Rezső helyett *Kardos* Gyula tanító az „Új gondnoksági utasítás“ról tartott előadást, melynek folyamán kellő mértékre szállította le mindazon kifogásokat, melyek a gondnoksági utasítás ellen egy sajtóban, mint különösen a zalaegerszegi tanítói járáskör gyűlésén elhangzottak. E felolvasás kapcsán *Józsa* Dániel igazgató részletes indoklás kíséretében a következő indítványt terjesztette elő:

1. A pestmegyei ált. tanítótestület újpesti járáskörének gyűlése egyhangulag kimondja:

a) Ohajtja, hogy az 1868. XXXVIII. t. czikk revíziójakor, az ált. közigazgatás létesítéskor a gondnoksági intézmény megszüntetve, a járási és megyei tanfelügyelet kifejlesztésével a tanügy, mint állami politika nyerjen megoldást; anyagi tekintetben a közigazgatás keretébe illesztessék be akkép, hogy az igazgató a községi képviselőtestületnek hivatalból tagja s a községi képviselőtestület kebeléből alakított iskolai részletes szervezettel bíró felügyelő-bizottságnak előadója legyen.

b) Mint az 1868. XXXVIII. törvényezikben alapuló törvényes intézkedést a gondnoksági utasítást új alakjában üdvözli, mert:

1. Haladást lát abban a tanítói önállóság, függetlenség, tisztviselői minősítés, szakfelügyelet elérése felé s a tanítótestület jogkörének megjelölésében az önkormányzat elvét látja kellő mederbe terelve, a tanító és igazgatói viszony rendszerbe való szedésében szolgálati pragmatikánk alapja van s mert az egész utasítást a gyakorlati életből látja leszűröttnek.

c) Azon okokat, melyeket Novák M. ur indítványára a Zalaegerszegi Tanitest. zalaegerszegi köre az utasítás ellen felhoznak, nem látja a tanügy rovására és fejlődése ellenlévőknek; erkölcsi kötelességszerűen elítéli azt a hangot, melyet Novák Mihály kollegánk a határozat értelmi szerzője, az áll. népiskolák osztályfőnökével szemben felolvasásában használ.

d) *Halász* Ferencz oszt. tanácsos urat, mint a kinek az új gondnoksági utasítás létesülésében nagy érdeme van, jelen gyűlésből táviratilag üdvözli.

A közgyűlés az indítványt egyhangulag elfogadta s *Halász* Ferencz m. tanácsoshoz a következő üdvözlő táviratot intézte:

Halász Ferencz miniszteri osztálytanácsos urnak

Budapest,

közokt. miniszterium.

A pestmegyei ált. tanítótestület újpesti járásköre a mai nap tartott gyűlésén az új gondnoksági utasítást tárgyalván, a benfoglalt, minket tanítókat érdeklő erkölcsi és anyagi vívmányokért Nagyságodat, mint

a kinek abban nagy része van, tisztelettel és hálával üdvözli:

Földes Károly
elnök.

Paulini Károly
jegyző.

Tóth József kir. tanfelügyelő felvilágosításképen kijelenti, hogy az új gondnoksági utasításból kifolyólag oly helyeken, a hol több igazgatóság létezik, zavarok kikerülése s az egyöntetű eljárás elérhetőse ezéjából igazgatósági tanács létesített.

Bacsák József tanító lépett ekkor a felolvasó asztalhoz s „A pánszláv iskolák“ról, ezek haza- és nemzetellenes működéséről oly megrendítő képet rajzolt, hogy a közgyűlés dr. *Havas* Gyula nyug. tanfelügyelő javaslatára nagy lelkesedéssel csatlakozott dr. *Varjassy* Árpád aradi tanfelügyelő azon indítványához, mely szerint: „Senki se lehessen Magyarország határain belül tanító, a ki a magyar haza és nemzet iránti hűségesskütt le nem teszi“. Ezt az indítványt az újpesti járáskör közgyűlése azon kiegészítéssel emelte egyhangulag határozattá, hogy: „A hűségesskü a képesítő vizsga letételekor teendő le!“ Dr. *Varjassy* Árpádhoz pedig hazafias működésének elismerésül, ugyancsak dr. *Havas* Gyula indítványára üdvözlő távirat intéztetett.

A felolvasások után, a tárgysorozat értelmében, az elnök és jegyző lemondása s az új elnök és jegyző választása következett.

A körelnöki széket, miután a közgyűlés *Radoch* indítványára *Földes* Károly elnöknek eddigi sikerdus működéséért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott, *Hlavács* tanító foglalta el s a korjegyzőt és a szavazatszedő küldöttséget kijelölve a közgyűlést tízpercze felfüggesztette, mely időnek eltelte után a szavazás eredményét, a szavazatszedő küldöttség elnöke, *Kiss* Béla igazgató a következőkben hirdette ki:

Beadatott összesen 56 szavazat. Ebből kapott *Radoch* igazgató 36-, *Halápi* igazgató 18- és *Kiss* Béla igazgató 2 szavazatot és így 16 szótöbbséggel elnökké *Radoch* igazgató választatott meg.

A járáskör jegyzőjévé egyhangulag *Bacsák* József tanító választatott meg.

Radoch József elfoglalván az elnöki széket, megköszönte a belé helyezett bizalmat s megígérte, hogy tehetsége szerint a járáskör érdekében mindent el fog követni.

Miután a közgyűlés Papp M. indítványára üdvözlő táviratot küldött *Zsilinszky* Mihály közoktatásügyi államtitkárnak, 40 éves működésének jubileuma alkalmából s megállapította, hogy tavaszi közgyűlését Pomázon fogja tartani: a közgyűlés Tóth József tanfelügyelő éltetésével véget ért. Közgyűlés után társasbóld volt a Polgári Kaszinó helyiségeiben, a hol talpra esett felköszöntők fűszerezték az ételeket s italokat.

H I R E K.

— **Erzsébet királyné emléke.** Néhai királyné névének és halálának napját kegyelettel ünnepelte meg f. hó 19-én községünk. A községházán és a többi középületeken gyászlobogók lengtek, az összes templomokban gyásziesten tiszteletek tartottak, az iskolákban pedig emlékünnepélyek rendeztek. Az iskolai szokásos sablontól eltérően s kegyeletteljesen ünnepelte meg a gyásznapot az Arpád-úti iskola és tantestülete, az iskola III. IV. oszt. fiú- és leány tanulóival együttesen. Az emlékbeszédből, alkalmi énekekből és szavaltókból álló magasztos ünnep mély nyomatokat hagyott a serdülő ifjuság lelkében.

— **Új vasúti összeköttetés.** A községünk területén fekvő kereskedelmi és gyártelepek rövid idő múlva a m. kir. államvasutaknak nemesak az angyalföldi, hanem a budapest—újpest—rákospalotai állomásával is vasúti összeköttetést nyernek. A kereskedelemügyi miniszter ugyanis Újpest előjáróságának kezdeményezése és kérelme folytán oda uta-

sította a budapest—vidéki és a BUR. vasuti társaságokat, hogy a két vasuti állomás összeköttetésének biztosítására kezdjék meg a tárgyalásokat, melyek tényleg eredményre is vezettek, a mennyiben a két vasutársaság között együttes használati szerződés jött létre mindama vonalrészekre nézve, a melyeknek közös használata a jelzett cél elérése érdekében szükséges. Ezt a szerződést a kereskedelemügyi miniszter helyben hagyta és egyszersmind utasítást adott arra is, hogy az együttes használati céljaira szükséges vágányösszeköttetések is megállapíttassanak. Az e részben kidolgozott tervek alapján a miniszter a közigazgatási bejárást elrendelte, a mely f. é. november hó 18-án d. e. 10 órakor tartatott meg Ujpest községében. A közigazgatási bejárásban részt vettek a kereskedelemügyi minisztérium részéről: *Kádár Gyula* műszaki tanácsos. Az államvasutak részéről: *Schöpfes Sándor* vasuti s hajózási felügyelő. A közigazgatási bizottság képviselőiben: *Mészöly László* jegyző és *Bellágh Imre* főügyész. A vármegye részéről: *Kemény Gusztáv* és *Ivanka Pál* főszolgabíró. Az államépítészeti hivatal képviselőiben: *Bauer Bódog* főmérnök. A rendőrség részéről: *Kolozsváry Gyula* rendőrkapitány. A villamos-vasuti társaságok részéről: *Laufer Lajos* vezérutkárr és *Steller Antal* műv. igazgató. Ujpest község részéről: *Lindt János* bíró, *Zsoldos János* főjegyző s *Hoffer Miksa* mérnök. A közigazgatási bejárás jegyzőkönyve szerint: 1. Az Árpád-uti „BUR.” és a budapest—vidéki vasutak vágánya összekötteték 2. A budapest—vidéki nek a központi szállodától a Kriszt-féle fűszerkereskedésig, a „BUR.”-nak pedig az István-utczától a Beresényi-utczáig a második vágánya kiépítették. Ennek következtében a budapest—vidéki nek az Árpád-uton direkt közlekedése lesz Rákospalota községéig. A központi szálloda előtti kitérés s az István-utca előtti tolatás megszűnik. A legfőbb azonban az, hogy a kereskedelmi és gyártelepek egy régi óhaja teljesül s a közönség kényelmi szempontja sokat nyer.

— Az „Ujpesti Közművelődési Kör” f. é. november 23-án este fél 9 órakor felolvasással egybekötött társasestélyt rendez. Felolvasó: dr. *Horráth János* kir. ügyész.

— **Hivatalvizsgálat.** *Ivanka Pál* főszolgabíró és *Szalai László* járási számvevő f. hó 14-én vizsgálatot tartott az előjáróság közigazgatási hivatalában s mindent a legnagyobb rendben talált.

— Az 5%-kos iskolai adótartozás leszámolása, a vallás- és közoktatásügyi miniszternek f. é. 79264. sz. leirata folytán megtörtént f. é. november hó 19-én. A leszámolásnál jelen voltak: *Tóth József* kir. tanácsos, tanfelügyelő, *Porth Béla* miniszteri számvizsgáló, *Máty Lajos* gondnoksági tag, *Lindt János* bíró, *Zsoldos János* főjegyző. A leszámolás a 1894-ik év elejétől kezdődőleg 1900-ik évi december hó 31-ig terjedő időre terjedt ki. Ez időre fizetendő lett volna elemi iskolai járulék ezimén 28,000 K; 5%-kos iskolai adó ezimén ugyanazon időre 77,707 K 12 f. Összesen: 105,707 K 12 f. Erre a község fizetett összesen 75,622 K 46 fillért. E szerint tartozik még 30,084 K 66 fillért fizetni. Megjegyzendő, hogy az 1901-ik évre a leszámolás még nem volt megejthető, mert az állami leírások még folyamatban vannak s az adókönyvek rovatai lezárva a folyó évről még nincsenek. A tartozási összeg tehát a valóságban sokkal kisebb, mert az előjáróság már a folyó évben is tetemes fizetéseket teljesített ezen a ezimén.

— **A villamos-vasutak hozzájárulása az Árpád-ut kövezéséhez.** Az Árpád-uti kövezési munkálatoknak befejezéséről és elszámolásáról szóló mérnöki jelentés szerint: 1. A budapestvidéki villamos közuti vasut r. t. 7886 K 42 fillérrel. 2. A budapest-ujpest-rákospalotai villamos-vasut pedig 27,464 K 76 fillérrel tartoznak az Árpád-uti kövezési költséghez hozzájárulni. Az előjáróság felszólította az illető társulatokat, hogy a fenti összegeket 15 nap alatt a község pénztárába fizessék be.

— **Gyilkosság — Ujpesten.** F. hó 18-án gyilkosság történt községünkben. *Katona Sándor* nagyfuvaros, a ki a Petőfi-utca 6. számú házában lakott, korán reggel rászólt az egyik kocsisára, *Győri Ferenczre*, de a legény, a ki még kissé mámoros volt a va-

sárnap éjjeli mulatozástól, nem engedelmességet neki, a miből szóváltás, majd verekedés lett s Katona egy vasvillával ugy fejbe vágta a kocsist, hogy az rögtön össze-rogyott s néhány percznyi kintlódás után meghalt. A gyilkos nagyfuvarost a rendőrség letartóztatta, a vizsgálatot megindította s a kocsis tetemét beszállította a bonczoló házába.

— **Egy üdvteljes eszme.** *Papp Mihály* ujpesti állami tanító a „Magyar Pestalozzi” című közlönyben, melynek itt Ujpesten dr. *Havas Gyula* nyug. tanfelügyelő a szerkesztője, azon eszmét veti fel, hogy a népnevelők rendezzenek tanítói estélyeket s tartsanak vasárnap délutáni előadásokat a — szülők részére s ösmertessék meg velok a gyermeknevelés terén követendő okszerű eljárást, más szóval a tanítványok szüleit neveljék érdeklődő és segítségre képes munkatársikká. Hát bizony nagy áldás volna ez a hazára és a nemzetre egyaránt, s koronáját képezné a tanítók hivatásának. Vajjon bír-e az ujpesti tantestület fogékony szívvel, értelmi és érzelmi nemességgel az eszme megvalósításához? Ha bír, mi leszünk az elsők, kik tisztelettel emeljük le kalapunkat előtte.

— **Kolozsváry — Kolozsvárott.** *Kolozsváry Gyula* rendőrkapitány, a ki Ujpest rendőrségi ügyeit is vezette jó ideig s társalmunk minden osztályának rokonszenvét bírta, Kolozsvár városának rendőrfőkapitányává nevezetett ki.

— **Népmagyarosítás.** *Sonnenberg Paulina* és *Henriette* ujpesti illetőségű s itteni lakosok nevüket belügyminiszteri engedéllyel *Siklós-ra* magyarosították.

— **Felruházási ünnepély.** Az „Ujpesti Gyermekbarát-Egyesület” f. évi november 27-én d. u. 5 órakor 78 gyermeket téli ruhával lát el, mely alkalommal saját helyiségében „Pannónia Kávéház” felruházási ünnepélyt rendez. Erre az ünnepélyre lapunk utján is meghívja az érdeklődő közönséget a választmány nevében: *Radies Dávid* elnök, *Györk József* titkár. Az egyesület ugyanakkor diszgyűlést tart este 7 órakor.

— **Meghívó.** Az ujpesti ipartestület betegsegélyző pénztárának biztosításra kötelezett tagjai részéről — e közgyűlési kiküldöttök választása 1902. évre vonatkozólag az ipartestület helyiségében az alapszabályok 26. §-ának b) pontja értelmében 1901. év december hó 8-án délután 2 órakor fog megtartatni, az előzetes jelölés pedig 1901. évi december hó 1-én délelőtt 9 órakor fog megejteni, melyre a betegsegélyző pénztár szavazattal bíró tagjait van szerencsém meghívni. *Farnathy István* ipartestületi elnök.

— **Az ujpesti ipartestület hitelszövetkezetének közgyűlése.** Az 1898: XXIII. t.-cz. alapján alakult Országos Központi Hitelszövetkezet kötelékébe tartozó ujpesti ipartestületi hitelszövetkezet, mint az Országos központi hitelszövetkezet tagja, f. évi november hó 24-én d. u. 2 órakor Király-utca 3. sz. alatt *rendkívüli közgyűlést* tart, melynek következő a napirendje: 1. Az alapszabályok 26. § a c) pontja értelmében a szövetkezet kebelében létesítendő készáru-raktár és elárusító-eszernök kérdésének eldöntése. 2. Netáni indítványok.

— **Eljegyzés.** *Lakos Alfréd* festő eljegyezte *Rotter Margit* kisasszonyt, *Rotter M. a B. K. V. T.* főellenőrének és *Rotter Malvin* táncztanárnőnek a leányát.

— **Hitközségi költségvetés.** Az ujpesti izraelita hitközség pénzügyi bizottsága, már elkészült a hitközség 1902. é. költségvetésével s azt legközelebb jóváhagyás céljából a hitközségi előjáróság elé terjeszti. Az előirányzat szerint a bevétel 39950 koronában, a kiadás 38755 koronában állapított meg. Az 1901. évre bevételként 40,550 K s kiadás-ként 39810 K volt előirányozva. Ténylegesen bevétellett a f. é. november hó 1-ig 32725 K 25 f. s ténylegesen kiadatott 33914 K 79 f. A jövő évi költségvetésben *hitoktatásra* 4300 K, *egyházi énekparra* 3000 K, *jötekonyságra* 1200 K, árva eltartására s leányárvaházra 350 K s a szegény gyermekek felruházására 400 K van előirányozva.

6119. — tk. 1901.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az ujpesti kir. járásbírósa mint telek-könyvi hatóság közhírré teszi, hogy **Fóth községi hitelszövetkezet** végrehajthatónak ifj. **Forgács Sándorné** szül. **Sziráki Lidia**

fóthi lakos végrehajtást szenvedett elleni 320 kor. tőke követelés s jkai iránti végrehajtási ügyében a pestvidéki kir. törvényszék (az ujpesti kir. járásbírósa) területén lévő Fóth községben a Topolyfa dűlőben fekvő a fóthi 842. sz. tkvi. betétben A 1. sorsz. 3912. hrsz. alatt foglalt ifj. **Forgács Sándorné** szül. **Sziráki Lidia** nevében álló szőlőre tekintettel arra, hogy ezen ingatlanra C. 14. sorsz. alatt ifj. **Forgács Sándor** javára haszonélvezeti jog van bekebelezve, az ezen teherterelt megelőző követelések kielégítésére szolgáló 100 korona kiküldetési árban az a C. 14. sorsz. alatti haszonélvezeti jog fenntartása mellett azzal, hogy amennyiben ezen összeg meg nem ígértetnék, a rögtön megtartandó újabb árverésen a C. 14. alatti haszonélvezeti jog fenntartása nélkül lesz az ingatlan elárverezve — 840 korona kiküldetési árban, továbbá a fóthi 537. sz. tkv. betétben A I. 1—2 sorsz. alatt felvett 5086 és 5087. hrsz. ugyanannak nevében álló ingatlanra és pedig 237 koronában ezennel megállapított kiküldetési árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1901. évi december hó 5-ik napján délelőtt 9 órakor **Fóth községben a községében** megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldetési áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan kiküldetési árának 10 „-át vagyis készpénzben, vagy az 881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az érvényben levő igazságügyminiszteri rendeletekben kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Ujpesten, 1901. évi augusztus hó 12-én. Az ujpesti kir. járásbírósa mint telek-könyvi hatóság.

Szüics

ki. aljárásbíró.

12569. sz.
1901. k. i.

Hirdetmény!

Erzsébetfalva község heti piaci helypénzszedési joga az 1902. évi január 1-től kezdődő egy évi időtartamra a f. évi november hó 30-ikán (szombaton) délután 3 órakor a községi tanásteremben tartandó

nyilvános árverésen

bérbeadatik.

Árverezők 800 korona bánatpénzt tartoznak az árverés megkezdése előtt a községi bíró kezéhez letenni.

Az árverési feltételek a jegyzői irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Tájékoztatásul megjegyeztetik, hogy a heti piaci helypénzszedési jog az 1901. évre 12566 korona bérért adatott haszonbérbe.

Erzsébetfalván, 1901 november 16.

György István
jegyző

Eördögh Daniél
bíró

Egy jó karban levő zongora jutányos áron eladó. — Czim a kiadóhivatalban.

Kiadó lakás.

A Baross-utczában, a villamos vasut megállóhelye mellett, egy, minden conforttal ellátott

nagyobb uri lakás

••••• **kerttel** •••••

azonnal kiadó.

Értesítés kapható: a **Weisz-féle bór-gyárban, Ujpesten, Váczi-ut 34-ik szám alatt.**